

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД

**“Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського”**

кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності

МАТЕРІАЛИ

VI Міжнародної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених

**“КОНЦЕПТИ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУЧАСНОГО
СУСПІЛЬСТВА”**

(Одеса, 22-23 травня 20235 року)

Одеса -2025

УДК: 1:403:316.6 (08)

Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства //
Матеріали VI Міжнародної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства» (Одеса, 22-23 травня 2025 р.) 189 с.

Рецензенти:

Голубович Інна Володимирівна – доктор філософських наук, професор, завідувачка кафедри філософії Одеського національного університету імені І. І. Мечнікова

Єременко Олександр Михайлович – доктор філософських наук, професор кафедри філософії Національного університету «Одеська юридична академія»

- Збірник матеріалів VI Міжнародної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства» вміщує матеріали, які досліджують соціокультурні засади трансформацій ціннісної сфери життєдіяльності суспільства; соціокультурні трансформації молодіжного соціуму; соціокультурні трансформації освітнього середовища; культуру бізнесу в умовах соціокультурної трансформації сучасного українського суспільства; філософію менеджменту соціокультурної діяльності у контекстуальному полі глобальних трансформаційних процесів. Рекомендовано для науковців, педагогів, докторантів, аспірантів, студентів.

Ухвалено до друку та розповсюдження мережею інтернет вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», протокол № 17 від 26 червня 2025 р.

«Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства»

22-23 травня 2025 року

ОРГКОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Голова:

А. В. Красножон – ректор Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доктор історичних наук, професор.

Заступники голови:

Копусь Ольга Антонівна – перший проректор з навчальної та науково-педагогічної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доктор педагогічних наук, професор.

Музиченко Ганна В'ячеславівна – проректор з наукової роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського», доктор політичних наук, професор.

Борінштейн Євген Русланович – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Члени оргкомітету:

Лісеєнко Олена Василівна – доктор соціологічних наук, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності, завідувач історико-філософського відділення Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Петінова Оксана Борисівна – доктор філософських наук, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Атаманюк Зоя Миколаївна – доктор філософських наук, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Список використаної літератури

1. Про освіту : Закон України від 5 вер. 2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://surl.li/htzdrp> (дата звернення: 16.05.2025).
2. Чабан Є. В. Чинники успішного впровадження інклюзивної освіти. *Південноукраїнські наукові студії* : Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів та молодих вчених з міжнародною участю, Одеса, 2022. С. 158–159.
3. Шуст Н. Б., Філик Н. В. Інновації в освіті: соціокультурний вимір. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2019. № 1. С. 144–149.

ФЕДОРОВА Інна Валеріївна, старший викладач кафедри суспільно-гуманітарних наук Одеського державного аграрного університету, м. Одеса, Україна

ТІМУРКА Вікторія Іллівна, здобувачка магістерського рівня вищої освіти факультету ветеринарної медицини Одеського державного аграрного університету, м. Одеса, Україна

НОВІ СОЦІОКУЛЬТУРНІ ВИКЛИКИ В ОСВІТІ НА СУЧАСНОМУ ІСТОРИЧНОМУ ЕТАПІ В УКРАЇНІ

Під впливом факторів українського буття, констатуємо нагальну необхідність в зміні підходів до навчання та навчального процесу, як для здобувачів вищої освіти усіх рівнів, так і для викладачів та системи виховання в Україні загалом. На нашу думку, запропонований аналіз стану освіти на сучасному історичному етапі в Україні дає нам можливість визначити наступні аспекти, які впливають на її розвиток.

1. Наслідки пандемії COVID-19. Неочікуваний всією світовою спільнотою фактор пандемії змусив весь світ та Україну зокрема, змінити структури чи не більшості державних й соціальних систем, та й загалом систему освіти.

Відбувся процес адаптації до дистанційного навчання: соціалізація дітей сильно знизилася, частину навичок міжособистісного спілкування було втрачено[1].

Щодо аспекту формування нових освітніх моделей, то нормою стало гібридне навчання, що нагально потребує адаптації системи оцінювання та контролю знань.

2. Війна та її наслідки. Найвпливовішим фактором сьогодення й найбільшим викликом для українців, звісно стало вторгнення ворожих військ. Ця трагедія й досі впливає на всі рівні життя українців – від сім'ї до державних установ.

Адже, відбулося переміщення населення: мільйони українських дітей стали внутрішньо переміщеними особами (ВПО) або біженцями. Це змінило їхній соціальний капітал, призвело до адаптаційного стресу та вплинуло на їхню інтеграцію до нових освітніх систем. Відбулася деформація соціальних зв'язків. Війна руйнує звичні комунікативні практики та впливає на стабільність навчальних процесів. Діти переживають втрату рідних, друзів, викладачів, дому, звичного їм життєвого середовища. Маємо й психологічні наслідки. Соціалізація у таких умовах супроводжується підвищеним рівнем тривожності, ПТСР, депресією, що потребує посилення психологічної підтримки в навчальних закладах та особливої уваги до симптомів та їх проявів[2].

Відбулося формування нових наративів: війна впливає на зміст виховання, стає вкрай необхідне підкреслювати в розумінні нових поколінь роль національної ідентичності, історичної пам'яті, патріотичного виховання.

3. Цифровізація освіти стала наслідком технологічного прогресу й глобалізації. Однак, в Україні цифровізація освіти є абсолютною необхідністю в умовах війни. Цей фактор змінює не лише спосіб отримання знань, а й соціальні відносини в освітньому середовищі. Ми не лише спостерігаємо, але й долучені до зміни освітніх практик: онлайн-навчання стирає традиційні межі між навчальним закладом та домом, зміщуючи баланс між формальним і неформальним навчанням [3].

Відбувся й цифровий розрив: у сільській місцевості, в зонах бойових дій та серед малозабезпечених сімей доступ до якісного інтернету та гаджетів обмежений, що загострює соціальну нерівність.

Актуальне є нова форма соціалізації через те, що учні отримують значну частину знань з YouTube, TikTok та інших платформ. Цей аспект змінює роль викладача як основного джерела інформації.

На перший план виходить потреба у кіберзахисті, зростають інформаційні ризики. Діти й молодь піддаються загрозам дезінформації, кібербулінгу, шахрайства, що вимагає нових механізмів захисту в освітньому середовищі[4].

4. Соціально-економічні фактори. Економічний стан суспільства безпосередньо впливає на доступність та якість освіти. Адже відбулося зниження економічної спроможності кожного окремого українця, так і держави в умовах війни. Громадяни України переживають фінансову нестабільність. Через зниження доходів сімей та економічну кризу здобувачі вищої освіти змушені поєднувати навчання з роботою, що впливає на рівень та об'єм засвоєння знань. Відбувається еміграція молоді. Сім'ї з дітьми, молодь були

змушені покинути кордони України через військову небезпеку, тож продовжують своє навчання за кордоном. Випускники обирають навчання за кордоном також через додаткові можливості, що посилює проблему «відтоку мізків».

Нерівність у доступі до освіти. Якість освіти в міських і сільських навчальних закладах, а також на прифронтових територіях суттєво різниться, що ускладнює рівний старт для всіх здобувачів. Однак цифровізація суттєво вплинула на загальний доступ до освіти[8].

5. Інтеграція в Європейський освітній простір. Освіта стає інструментом європейської інтеграції та зміни соціальних стандартів. В Україні поступово запроваджуються європейські освітні стандарти. Відбувається підвищення якості освіти через адаптацію кращих практик ЄС[5]. Українські діти та здобувачі вищої освіти беруть участь у міжнародних програмах та мобільності. Тим самим вони отримують більше можливостей для навчання за кордоном, що змінює їхні соціальні орієнтири.

6. Реформи в освіті, які є інструментом соціальної модернізації, мають наступні вектори. Компетентнісний підхід: сучасні навчальні програми націлені на формування не лише знань, а й соціальних навичок, адаптивності, креативності. Децентралізація освіти: передача повноважень на рівень громад сприяє розвитку локальних ініціатив, але створює нерівномірний доступ до якісної освіти.

Освіта як соціальний ліфт: в Україні зростає значення вищої освіти як засобу соціальної мобільності, хоча економічні фактори (вартість навчання, перспективи працевлаштування) впливають на доступ до освіти.

7. Зміни у виховних пріоритетах. Сучасне суспільство переосмислює виховання як інструмент соціального контролю та громадянського формування. Національно-патріотичне виховання посилює акцент на формуванні національної ідентичності, що є відповіддю на військову агресію[9]. Значної уваги надається контролю за ментальним здоров'ям громадян і особливо дітей та молоді. Виховання вже не обмежується лише моральними нормами – важливими стають емоційна стійкість, психологічний комфорт дитини. Ключову роль відіграють гендерна рівність та права людини. Освітня система поступово впроваджує принципи рівності, що відповідає глобальним світовим тенденціям.

8. Вплив соціальних мереж та інформаційного середовища. Нові медіа також стали додатковим середовищем для соціалізації. Вони впливають на формування цінностей та способу мислення людей. Відбувається розмиття традиційних авторитетів. Ми спостерігаємо за тим, що викладачі більше не є єдиними носіями знань. Адже інформація широко доступна на офіційних сайтах. Викладачі направляють на шляху до знань. Цю роль виконують також блогери, інфлюенсери.

За такої інтенсивності потоків інформації маємо інформаційне перевантаження. Надлишок інформації ускладнює критичне мислення та навички аналізу школярів та здобувачів вищої освіти. Багато матеріалу носить розважальний характер та не є підтвердженими фактами[10].

9. Зміни в попиті на професії та поява нових спеціальностей. Сучасні глобальні тренди та технологічний прогрес впливають на ринок праці, що змушує освітню систему адаптуватися до підготовки відповідних фахівців з метою підтримки й підвищення економічного рівня країни. Відбувається зниження попиту на традиційні спеціальності. Деякі професії, що були популярні раніше (бухгалтер, друкарка, касир тощо), стають менш актуальними через автоматизацію та цифровізацію. З'являються нові спеціальності. Зростає попит на ІТ-фахівців, аналітиків даних, спеціалістів з кібербезпеки, екологічних консультантів, урбаністів, експертів з відновлюваної енергетики тощо. У тренді перекваліфікація та безперервне навчання. Важливість *lifelong learning* (навчання протягом життя) зростає, оскільки працівникам доводиться змінювати професію або вдосконалювати навички кілька разів за кар'єру[6]. Відбувається зміна підходів до професійного орієнтування. Важливим стає не просто отримання диплому, а розвиток *soft skills*, підприємницького мислення, гнучкості та здатності до швидкої адаптації.

10. Розвиток інклюзивного підходу до виховання. Освіта стає більш соціально справедливою, враховуючи потреби всіх дітей, що надважливо в умовах війни. Спостерігаємо деконструкцію стереотипів: діти з особливими освітніми потребами стають повноцінною частиною освітнього процесу. Формується інклюзивна культура: заклади освіти вчаться працювати з різними групами здобувачів, що сприяє розвитку толерантності в суспільстві[7].

Отже, перелічені вище аспекти можна назвати соціальними викликами у навчанні й вихованні, які чекають на сучасних українців, однак цей перелік можна продовжувати та доповнювати, оскільки світ навколо змінюється безперервно і здебільшого непередбачувано. Хоча в цій сфері продовжують здійснюватися освітні реформи (як то цифровізація освіти, наближення української системи освіти до європейських стандартів тощо), багато питань ще чекає на розв'язання, а фактор війни та політичні відносини України в світі постійно додають нових викликів.

Список використаної літератури:

1. Вплив COVID-19 на вищу освіту в Україні. *Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти*. URL: <https://naqa.gov.ua/2020/08/%D0%B2%D0%BF%D0%BB%D0%B8%D0%B2-covid-19-%D0%BD%D0%B0-%D0%B2%D0%B8%D1%89%D1%83->

[%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D1%83-%D0%B2-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96/](#)

(дата

звернення 14.04.2025)

2. Війна та освіта. Два роки повномасштабного вторгнення. *Міністерство освіти і науки України*. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/news/2024/02/10/Bryf.Viyna.ta.osvita.Dva.roky.povnomasshtabnoho.vtorhnennya.2024.ukr-10.02.2024.pdf> (дата звернення 14.04.2025)

3. Озерова Л. Актуальність та перспективи цифровізації освіти в Україні. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/probl_sych_vchutela/2024/1/11.pdf (дата звернення 14.04.2025)

4. Звіт про цифровізацію освіти в Україні: порівняльний аналіз 2023–2024. *Державна служба якості освіти України*. URL: https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2024/10/ZVIT_CIFROVIZACIYA_2024_II_cikl.pdf (дата звернення 14.04.2025)

5. Відбувся інформаційний день Програми ЄС Еразмус+ «Вища освіта». *Міністерство освіти і науки України*. URL: <https://mon.gov.ua/news/vidbuvsia-informatsiinyi-den-prohramy-ies-erazmus-vyshcha-osvita> (дата звернення 14.04.2025)

6. Нова українська школа. *Міністерство освіти і науки України*. URL: <https://mon.gov.ua/tag/nova-ukrainska-shkola> (дата звернення 14.04.2025)

7. Як для освіти був 2024 рік: огляд основних подій і тенденцій. *Нова українська школа*. URL: <https://nus.org.ua/2024/12/27/yakym-dlya-osvity-buv-2024-rik-oglyad-osnovnyh-podij-i-tendentsij/> (дата звернення 14.04.2025)

8. Національно-патріотичне виховання. *Міністерство освіти і науки України*. URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/pozashkilna-osvita/vikhovna-robota-ta-zakhist-prav-ditini/natsionalno-patriotichne-vikhovannya> (дата звернення 14.04.2025)

9. Про затвердження методичних рекомендацій щодо організації діяльності центрів національно-патріотичного виховання: Наказ МОН України від 07.02.2024р. № 141. URL: https://osvita.ua/legislation/pozashk_osv/91398/ (дата звернення 14.04.2025)

10. Шаварин О. Вплив соціальних мереж на формування особистості та освітній процес. *Волинський національний університет імені Лесі Українки*. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/25585/1/shavaryn_2024.pdf (дата звернення 14.04.2025)

ТВОРЧИСТЮ ТА ОСОБИСТІСТЮ

Рилова Ольга Юріївна 133

ВПЛИВ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ФАКТОРІВ НА ФОРМУВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Федорова Інна Валеріївна, Тімурка Вікторія Іллівна 135

НОВІ СОЦІОКУЛЬТУРНІ ВИКЛИКИ В ОСВІТІ НА СУЧАСНОМУ ІСТОРИЧНОМУ ЕТАПІ В УКРАЇНІ

Яковенко Марина Леонідівна 140

ОСОБЛИВОСТІ ЗМІНИ ЗАПИТІВ НА ЗНАННЯ ТА ПРОФЕСІЙНУ РЕАЛІЗАЦІЮ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Секція 4. Культура бізнесу в умовах соціокультурної трансформації сучасного українського суспільства

Базелюк Оксана Василівна, Петінова Оксана Борисівна 142

ТРАНСФОРМАЦІЯ КУЛЬТУРИ УКРАЇНСЬКОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВІЙНИ: ВІД ПРИБУТКУ ДО СОЦІАЛЬНОЇ МІСІЇ

Лунгу Лілія Павлівна, Атаманюк Зоя Миколаївна 146

ЩО ТАКЕ КУЛЬТУРА ОСОБИСТОСТІ І ЯК ВОНА ФОРМУЄТЬСЯ?

Солдатенко Олександр Ігорович, Сахно Світлана Віталіївна 152

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ EVENT-МЕНЕДЖМЕНТУ В УКРАЇНІ

Солдатенко Олександр Ігорович, Смаглюк Карина Русланівна 154

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО МЕНЕДЖМЕНТУ ХУДОЖНІХ ВИСТАВОК

Стойкова Кароліна 156

БІЗНЕС ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗБЕРЕЖЕННЯ Й ТРАНСЛЯЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Секція 5. Філософія менеджменту соціокультурної діяльності у контекстуальному полі глобальних трансформаційних процесів

Аксьонова Віра Ігорівна, Дорул Данило Артемович, 159

ДУХОВНІСТЬ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ЯК СМИСЛ ІНДИВІДУАЛЬНОГО БУТТЯ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ГЛОБАЛЬНОГО ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОГО СУСПІЛЬСТВА

Дилян Анна Віталіївна 164

ФІЛОСОФІЯ ГРОШЕЙ І РЕКЛАМНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ У СОЦІОКУЛЬТУРНІЙ СФЕРІ: ЦІННІСНА ПРИРОДА ОБМІНУ В УМОВАХ КРИЗИ